SVENSKA CANADA TIDNINGEN

SWEDISH WEEKLY

P. M. DAHL, Managing Editor.

Printed and published every Thursday by the CANADA WEEKLY PRINTING CO. Ltd., a joint stock company, incorporated under the Laws of Manitoba, at the office and place of business, 725 Logan Ave., Winnipeg, Manitoba.

TELEPHONE 29 911

I Canada:		I U.S.A. och Sverige:	
Helt år i försk.	$2.00	Helt år i försk.	$3.00.
Halvt år i försk.	$1.50.	Halvt år i förask.	$2.50.
6 månader i försk.	$1.00.	4 månader i försk.	$1.50.

Enligt Canadas lag, är vi berättigade att betalningen av en tidning för hela det år vi mottager denamma från postkontoret, antingen vi gjort oss prenumerant eller vi mottager den på annan annans namn. Da eder prenumeration utgår tillsägen vänligen vi underrätta eljaharen samt vägra att mottaga tidningen från postkontoret för att undvika efterkrav för vidare sändning. Om du byter din bostad och vi underrättar utgivarens adress i vilken tidningen fortfarande sändes till dess vi underrättelse, så är vi skyldig ersättaren betala för den samma vilk person, som mottager den icke för det.

Icke beställda tvdrag till tidningen, som ej kunna användas, återsändas ej, såvida ej porto medsluts.

Adressförändringar:— De av vårs prenumeranter, som avflyttat till annan ort, ombedjas vänligen, att vi oss uppgiva namn på såväl sin gamla postadress som den nya, emedan vi i annat fall äro urståndsatta att sända tidningen.

Betalning:— De av prenumeranterna, som insända betalningen per post, ombedjas att göra det genom "money-order", "express order" eller i registrerat brev. Privata "checks" måste åtföljas av 15 cents för "exchange". Kvitto erhålles genom ändring av datum på adresseremsan å tidningen.

Prenumerationspriset måste erläggas i förskott. Tidningen tillsändes prenumeranten, icke den är uppsagd och betalning efter $2.00 per år måste erläggas för skuld. Alla brev och försändelser adresseras alltid till

SWEDISH CANADA WEEKLY,
725 Logan Ave., Winnipeg, Man.

Till tidningen insända "Fria Ord"-bidrag och polemiska inlägg betraktas som tidningens egendom.

ANNONSPRISER

på begäran. Efterfrågningar (3 gr.) $1.50. Dödsannons med 75m och kors ej överstigande 3 tum $1.50. Förlovningsannonser, önskas ledige platser m.m. 75c. per gång för utrymme icke överstigande 1 tum. Om fattade kyrkonotiser och meddelanden om kretsmöten, speciella missionsmöten, årsmöten o. dyl. 75 cents per tum. Dylik annonsering införes endast mot förut insänd likvid.

SVENSKA CANADA TIDNINGEN,
725 Logan Ave., Winnipeg, Man.

Torsdagen den 11 december 1930.

ÄRKEBISKOP SÖDERBLOM — EN STARK FREDSVÄN

Ärkebiskop Nathan Söderbloms liv, verksamhet och insatser på fredens och kyrkans område äro för välkända för att här ytterligare fordra uppmärksamhet. Han är född 1866 och blev professor i teologiska prenotioner och teologisk encyklopedi i Uppsala. Ärkebiskop blev han 1914 och en av de 18 i Svenska Akademien 1921.

Såsom vetenskapsman har ärkebiskop Söderblom särskilt sysslat med frågorna om religionens huvudtyper samt kristendomens ställning inom religionernas värld. Han har utgivit ett stort antal religionsvetenskapliga verk som översatts till ett flertal språk och som akademisk lärare, forskare, författare och föreläsare har han utövat det mest vidsträckta inflytande på den nu levande generationen. Och underkastar man sig mödan genomgå raden av svenska män, vilka under den sista mansåldern givit väckande ideella impulser i Sverige, hör Nathan Söderblom till dem, vilkas namn göra sig påminta bland de allra främsta. Från sin höga ställning som den svenska kyrkans primas, har han från sig låtit utgå tankar, vilka i olika hänseenden verkat befruktande på folklivet på sådant sätt, att de redan nu kunna karaktäriseras som historiskt betydelsefulla.

Såsom kyrkoman har ärkebiskop Söderblom framför allt varit verksam i den ekumeniska tankens tjänst. Väsentligen genom hans initiativ och försarbete åstadkoms det stora allmänkyrkliga mötet i Stockholm 1925 och han har genom sin ställning enat kyrkorna i fredens tecken som kanske ingen nu levande människa.

EN SVENSK RADIOAFTON.

Att döma av de många brev, som dagligen inkomma med anledning av de svenska radioprogram som i höst utsänts från Winnipeg har man rätt att antaga, att dessa radioaftnar vunnit stor anklang i alla de svenska hem, där den timslånga underhållningen med spänning och förväntan avlyssnas. Uppmaningen att bistå direktionen vid sammansättandet av programmen har man också efterkommit i långt högre grad och i betydligt större utsträckning än väntat var och det har blivit ett riktigt arbete att sortera ut alla de skilda förslag som inkommit. Det tycks av dessa att döma mest vara de äldre bland landsmännen som tilltalas av dessa radioprogram och svårigheterna att komma över musik och ord till de många gamla melodierna och sångerna, som man önskar höra, ha ofta visat sig oöverstigliga. Direktionen önskar på bästa sätt efterkomma allas önskemål, men ibland är det rent omöjligt.

Ty vad betyder det icke för förslagsställaren att åter få höra de kända tongångarna och lyssna till de ord, som kanske enbart de bära så många ljuva minnen från svunna dagar, från kära trakter och kända bygder. Vad betyder det icke för en pioniärfamilj som kanske i många och långa år strävat och kämpat för sitt lilla hem ute på präriens ödsliga slättland utan att höra det gamla språket omkring sig, utan att se kända ansikten i omgivningen att helt plötsligt höra röster över etervågorna — röster som tala hemlandets språk, sjunga hemlandets sånger. Det väves ett osynligt band mellan tusen svenska hem i Västerled i sådan stund och hur varmt man uppskattar denna strävan att hålla landsmännen samman framgår också av dessa mängder brev, som dagligen inkomma. Gammal och ung, rik och fattig har man tydligen sökt komma i tillfälle att lyssna till de svenska radioprogrammen.

Det är en glädje att kunna sprida glädje och i en årstid som denna, då minnena starkare tränga sig på oss, har man också så mycket starkare känsla för den enhetslänk som en sådan radioafton utgör. I år som i fjol kommer man att sända en julhälsning över radio till alla svenska hem i landet. Gamla kända julmelodier och folklåtar komma att klinga över nejden och fylla stugorna och husen med sina glada toner. Vi tro oss veta att hur bister än Nordan viner, hur skarpt än kylan biter i skinnet skall det dock icke finnas någon, som icke söker taga sig fram till en mottagare för att åtminstone i tankarna för en stund återuppleva minnen från barndomens jul där hemma i Norden.

SINCLAIR LEWIS INTIME.

I en på Norstedt & Söners förlag för ett par år sedan utkommen bok: "Pan", har årets Nobelpristagare i litteratur, den amerikanske författaren Sinclair Lewis, skrivit en roande självbiografi, ur vilken vi här nedan återgiva några utdrag, som ha aktualitetens intresse.

*

Det finns — säger Lewis — i själva verket ingen Sinclair Lewis, om vilken ens denne flitige pennfäktare själv skulle kunna skriva något utöver vad som kommer fram i hans romanfigurer. All hans vördnad för kunskaper, för omutlighet, för noggrannhet och för det mänskliga ingeniets möjligheter finner man, icke hos den febrilt verksamme överdrifternas man, som är den bild de förtrogna vännerna gjort sig av honom, utan i hans porträtt av professor Max Gottlieb i "Arrowsmith". Det mesta av den trofasthet i kärlek och vänskan, varav han är mäktig, har han lagt ned hos Leora i samma roman, liksom även skildringen av George F. Babbitts känsla för sin son och vännen Paul — det mesta, men gudskelov inte allt, ty det är en av Lewis' fåtaliga förtjänster i propria persona, att han genom alla skriften håller fast vid sin tillgivenhet och nästan barnsliga beundran för några få vänner, manliga och kvinnliga. Och allt vad denne Lewis, denna produkt av Minnesotas pionjärskogar och vetefält, en gång eventuellt ägt av slumrande möjligheter till en Lindberghs kärva, härdiga mod, måtte helt och hållet gått åt till framställningen av sådana figurer som "Falk" Ericson (denne flygare, som är så egendomligt lik Lindbergh, fastän han kom till för ett dussin år sedan- i "Falkens bana" eller den resolute landsortsläkaren Will Kennicott i "Storgatan" eller Frank Shallard, som bävande men utan tanke på att vika bjuder de mordiska fundamentalistfanatikerna spetsen i "Elmer Gantry". I privatlivet har han inte en gnista av detta mod. Han darrar och skälvar på bergbanorna i Schweizeralperna, i automobiler, som rusa fram på regnblank asfalt, vid mistlurens klagan på dimmigt, villande hav.

Om genomsnittsläsaren vore klok, så skydde han som pesten att personligen träffa flertalet av sina favoritförfattare. Och denna skrahemlighet, som jag nu på ett så föga yrkesvärdigt sätt förråder, ger förklaringen, varför biografier över författare skulle bli så mördande tråkiga, om de bara skreves med ett strikt iakttagande av sanningen.

Tag till exempel föremålet för denna speciella biografi — Sinclair Lewis.

Det har väl aldrig i privatlivet existerat en mindre tilldragande eller beundransvärd karl — utom för ett fåtal människor, som tycka om honom rent på kiv eller därför att de finna hans konversation roande.

Med undantag av ett visst mätt av trofast tillgivenhet för sina vänner samt ett slags fyrverkerisprakande konversation tycks han inte ha några som helst förtjänster, utom ett äkta glödhett, nästan hänsynslöst hat till allt hyckleri.

Han hatar politiker, som ljuga o. skrävla och stjäla under betäckning av billig och innehållslös vältalighet, och läkare som fullkomligt i onödan och med stort ekonomiskt utbyte övertyga sina patienter att de äro sjuka; köpmän, som prängla ut mindervärdiga varor, och fabriksägare, som uppträda som fillantroper, allt med de underbetala sina arbetare; professorer, som under krigstider söka bevisa, att fienderna över lag äro djävlar, och författare, som äro rädda för att säga vad de anse vara sanningen.

Men frånsett dessa tre förtjänster — om den skola räknas som sådana — är han den färglösaste och ointressantaste enstöring. Lång, tafatt, rödhårig, långnäst, i sin klädedräkt varken prydlig eller pittoreskt slarvig, något mitt emellan en yorkshireyeoman och en bonde — utan den förres kraft och hästkarlskläm — saknar han i sin apparition varje spår av romantisk fläkt. Han har inga hobbies, utan möjligtvis den att resa — högst vardagligt och städat — i banala och prosaiskt ofarliga turistcentra. Och han är inte specialist på några spel. Han har aldrig i sitt liv spelat bridge, golf, mahjong eller biljard; han spelar tennis som en attaårig pojke — sagt utan överdrift och i bokstavlig mening; hans kunskaper i simning medge endast ett ängsligt plaskande nära stranden; till och med i fråga om att köra bil — och han hör ändå hemma i ett land, där det måste finnas minst 60 miljoner styva chaufförer — har han inte mer fart och djärvhet i sig än en attioårig ärkediakon med löständer och reumatisk värk.

Han avskyr stora middagar. När han sitter och lyssnar till älskvärda äldre damers behagligt spinnande småprat, angriper ledan honom som en veritabel sjukdom.

Han är nu — år 1927 — fyrtiotvå år gammal. Han ser, när han inte suttit uppe för länge på natten (vilket han mycket gärna gör och pratar och pratar), något yngre ut, emedan han är mycket mager. Han är född son och sonson till landsortsläkare, i samma slags kåkstad på prärien, som han skildrat "Storgatan", en liten stad med låga träbutiker, med småvillor, var och en i sin egen lilla trädgård, med präktiga träd och med vetet som ett milsvitt, gyllene hav runt omkring.

Hans barndom var högst alldaglig — skolgång, badning om sommaren, andjakt om hösten, skridskoåkning om vintern samt en del husliga plikter såsom vedsågning till kökksspisen och skottning av trottoaren, när snön föll djup i dessa nordliga trakter. Det var en helt och hållet alldaglig barndom, om man undantar en håg för läsning, som var föga vanlig i denna oslipade, unga stad. Han frossade i Dickens, Walter Scott, Washington Irving.

Utan tvivel var det denna läslust, som ledde till att han började skriva. Han begynte som den vildaste romantiker. Hans första försök voro uteslutande i bunden form — banal, plagierande vers om idel trubadurer och borgar, skådade med det unga snusförnuftets blick från höjd. Det är en ödets ironi, att när han senare kom till trakter, där borgarna verkligen stodo kvar och trubadurernas minne levde — Kent och Cornwall, Fontaineblau o. London och Rom —, då satte han sig att skriva om präriebyar i Minnesota.

Lewis har haft en sällsynt bekymmerfri ungdomstid. Inga pittoreska historier om en hjältemodig kamp mot fattigdom och missförstånd kunna berättas om honom. Hans far skickade honom till Yale-universitetet; sedermera blev han tidningsreporter, tidskriftsredaktör och litterär rådgivare åt en del förläggare. Dessemellan upplevda han några få äventyr och några få magra år, men de voro egentligen ingenting annat än roande ungdomsepisoder. Han slöt sig till en radikal, kooperativ koloni i egenskap av portvakt och gjorde dunderfiasko på denna post. Han gav sig i väg till Panama vid den tid, när den stora kanalen höll på att grävas, i hopp att kunna få något jobb i dessa pittoreska djungeltrakter. Han for till Panama på tredje klass och vände tillbaka igen som gratispassagerare i lasten — utan något jobb! Ett och ett halvt år vistades han i Californien, bodde en del av tiden i en stuga nära Stilla havets strand, hankade sig fram på lånta pengar och försökte skriva noveller tillsammans med den amerikanske diktaren William Rose Benét; samt skötte även (mycket illa för resten) en post som tidningsman i San Francisco.

Men från 1910 till i december 1915 var han en synnerligen prosaisk och initiativfattig redaktör i New York, skaffade sig en fru ävensom den övertygelsen att han aldrig skulle vara i stånd till, aldrig kunna lära sig att författa något med mera fantastisk flykt över än annonser om dåliga romaner — ehuru ju dylika annonser visst kunna äga mycket fantastisk flykt i Amerika. Han lyckades verkligen med stor svårighet åstadkomma två böcker, "Vår mr. Wrenn" och "Falkens bana", vilka han skrev om kvällarna, sedan han hela daagen varit sysselsatt med redaktionsarbete, men de blevo alldeles misslyckade ur ekonomisk synpunkt och förbisågos till en början fullkomligt av kritiken.

En humoristisk historia, skriven uteslutande för rolighets skull och utan minsta förväntan att den någonsin skulle bli tryckt, öppnade dörrarna till Saturday Evening Post för honom, och på några månader hade han fått ihop tillräckligt med pengar för att kunna lämna sin anställning och börja leva livet på fri fot.

Detta var i december 1915, och alltsedan dess har han vandrat omkring, på tåg, i bil, på båtar, till fots. Naturligtvis framhålles det alltid som något utomordentligt, att han på detta sätt genomströvar hela

Forts. å sid. 7.

Erik Johan Ljungberg.

Mjölnarpojken som gjorde Sveriges äldsta bolag till storindustri.

Stark ström med egna vågor går genom havet....

Det vittnades om Erik Johan Ljungberg vid Vetenskapsakademiens högtidsdag den 3 april 1923 i den av K. Langenskiöld utförda minnesteckningen, att Kopparbergs Bergslags bortgångne chef var "av ett utpräglat självständigt skaplynne".

Han gick sin väg fram med stora, tunga, fasta steg och med blicken lugnt och sansat fäst på det mål han föresatt sig att nå.

Det står ofta iskyla om historiens ensamma gestalter. De lysa och blända, men de värma sällan.

Erik Johan Ljungberg var i sitt handlande en ensam man, han tog föga intryck av andras omdöme, hans eget var gott nog — och hans konkurrenter fingo sannerligen veta av, att han levde. Men var han gick fram i nyskapande kraft, sprang det upp liv och rörelse, värden skapades, nyttiggjorts tillvaratogos, fabriker grundades, sågverk byggdes, skogar, där knappt en mänskligt fot trampat, avvunnos sina överflödiga rikedomar, malmfält, som sovit i mångtusende år, genljödo av gruvarbetarens haacka och dynamitskottens skarpa eko, samhällen bildades, hem skapades, skolor inrättades — natur blev kultur. Det var den ensammes stordåd, och det stordådet utförde han oförtutet varje dag under ett halvt århundrade.

Men det allra underbaraste i denna nutidssaga var, att männen bakom verket under hela tiden måste lära sig själv, måste undervisa sig själv i allt som han föresatte sig att utföra. Han ledde andra, han regerade över hundratals arbetare, han hade staber av ingenjörer och tjänstemän, som fått den mest stabila utbildning, tiden kunde ge, i bergsbruk, ingenjörskonst etc. Men själv var han från början bara en fattig mjölnarpojke, som inte gått mer än ett par terminer i folkskola och för resten fått lära sig allting själv. Det tycker jag är det vackraste och mest storslagna i Erik Johan Ljungsbergs vackra och storslagna levnadslopp.

Erik Johan Ljungberg föddes den 4 mars 1843 på gården Hammarn inom Grythytte socken i Västmanland. Utom jordbruk idkade fadern bergsbruk, som han bedrev vid Grythyttan i något slags dåtida kommunistiskt samarbete med andra bergsmän. Erik Johan fick tidigt lära sig att ta ordentliga tag både i plog och bergshacka. Med den bokliga utbildningen blev det skralt. Gästspelet i traktens byskola var scart undanstökat, och hade han inte haft sin mor, en ovanligt kunskapsrik och klok kvinna, som lärde honom en del, skulle han inte ha nått så värst långt över analfabetens stadium.

På gamla dar tröttnade fadern på berg och jord och slog sig på handel. Men det skulle han aldrig ha gjort. Det låg inte för hans röst, och då 1857 års ekonomiska kris kom, stod han på huvudet med hela affären. Det blev konkurs, och gården såldes. Familjen fick hysa in Ljungbergs mormor. Kraschen förde emellertid med sig, att den Ljungberska barnskaran drevs ut i världen för att själv skaffa sig uppehälle. Erik Johan kom inte i väg alldeles med detsamma. Under någon tid arbetade han tillsammans med fadern i den lilla kvarn, som fadern arrenderat. Men både kvarnen och brödkakan, som där blev, voro små, och Erik Johan fångades helt naturligt av samma centrifugalkraft, som drivit hans äldre syskon ut i världen. Det måste sägas, att han inte alls stretade emot. Pojken hade gott gry i sig, och om han ännu inte visste, vad han egentligen skulle bli, så visste han och kände han nog med sig, att något rejält skulle det bli.

Det föll sig också naturligt, att han sökte sig in i bergshanteringen. Han blev kontorsbiträde vid Hellefors bruk. Där blev han inte gammal, ty redan på försommaren 1860 flyttade han över till patron C. J. Yngström blev astaVillingsberg, där han av bruksgen som elev.

De två — chefen och hans yngsle man — komma från början bra överens. Brukspatronen sag, att det inte var någon vanlig pojkspoling han fått hand om. I fyra år kamperade de ihop, och under denna korta tid hann Ljungberg bli befordrod från elev till första bokhållare. Bra marscherat — men det var bara början. Ljungberg betraktade alltid dessa fyra år såsom några av den lyckligaste i sitt liv. Han gick helt upp i arbetet och lärde sig allt han kunde komma över. Men det räckte inte till. Han kände, att det måste bli litet mer att bygga på. När han år 1864 slutade på Villingsberg, fick han genom brukspatron Yngströms förmedling inträde i bergsskolan i Filipstad, där han stannade även 1865 och där han fick den teoretiska grund som han behövde för att kunna bygga vidare.

Utkommen från skolan fick han plats vid Uddeholmsverken, först såsom smidesbokhållare vid Stjernsunds bruk och sedan som biträde åt förvaltaren på Munkfors bruk. Då förvaltaren 1868 dog, blev Ljungberg hans efterträdare. Han var då 25 år gammal, och det talades vida omkring om denna märkliga utnämning, som på en så ung man lade det stora ansvaret att sköta ett av bolagets största bruk med betydande järnverk, sågverk och underlydande egendomar. Mången skulle ha tvekat inför uppgiften, men Ljungberg var inte av den ullen. Med okuvlig energi och brinnande intresse gick han till verket. Han var som en spänd stålfjälder,som ett enda stort muskelknippe. Överallt var han med, allt övervakade han, från första stund var han den borne ledaren.

Men när arbetet för dagen var slut och hans underlydande gingo till en välbehövlig vila, då började han ett nytt arbete. Då tog han fram sina böcker och studerade. Undervisningen i bergsskolan räckte inte till på långa tag. Först och främst måste han komplettera sina kunskaper i metallurgi, men ju mer han trängde in i kunskapens värld, desto mer insåg han, huru litet han i själva verket visste. På så sätt tog han upp det ena ämnet efter det andra, tyska, engelska, matematik etc. Läraren vid Teknologiska institutet, sedermera generaldirektören Rich. Åkerman, har vittnat, att Ljungberg genom självstudier blev "mer förtrogen med tidens metallurgiska framsteg än händelsen var med flertalet av även de samtida svenska bergsmän, som haft tillfälle till inhämtande av grundliga universitets- och högskolestudier."

Vad han läste och lärde, sökte han alltid omsätta i praktiken. Han läste om den nya martinmetoden, och han uppförde den första martinugnen i Sverige. Han läste om utländska nydaningar på trähanteringens område, och han uppförde en ny stor såganläggning enligt av honom själv uppgjorda ritningar. Sågverket gav för övrigt ett glänsande resultat, och Ljungbergs namn började gå ut över landet.

*

År 1875 skulle Stora Kopparbergs bergslag tillsätta en ny disponent. Det var avgjort en av de största och viktigaste posterna inom svenskt näringaliv, och Ljungberg kallades utan ansökan. I fyra decennier tjänade han Stora Kopparberg med alla sina krafter, allt sitt intresse, all sin oerhörda energi och skapareförmåga. Bergslaget var vid Ljungsbergs inträde ett av landets mest omfattande industriella företag. Det var ett pampigt bolag ,och Ljungberg visste det. Det visade han bäst genom att i en skrift om bolaget, som utkom 1897, skriva följande:

"Stora Kopparbergs Bergslag är Sveriges äldsta ännu bestånd ägande bolag och sannolikt den äldsta industrikorporationen i världen. Dess historia sträcker sina rötter djupt in i medeltiden — man känner lika litet dess stiftare som året för dess upprinnelse. Forskningar hava dock givit vid handen, att man med största sannolikhet bör förlägga bolagets ursprung till tiden mellan åren 1200 och 1250 eller ungefär samtidigt med det första bearbetandet av Stora Kopparbergs gruva, bolagets första egendom, varifrån det även lånat sitt namn."

Så småningom hade ju kopparbrytningen avtagit, men bolaget hade slagit sig på annat, såsom träförädling och järnhantering, och hade på så sätt lyckats bevara sin dominerande ställning. Men så särdeles säker var denna ställning icke det visste bolagsmännen bäst själva, och valet av disponent var därför ett mycket vanskligt företag. Men man valde rätt. Ljungberg förde bolaget till en ny blomstringsperiod.

Den väg, Ljungberg härvid begagnade sig av, låg klar från början: intensivare arbete och större tillverkning för att minska produktionskostnaderna och på så sätt betvinga den växande konkurrensen och neutralisera de fallande priserna. Han blev den typiske representanten för koncentration och stordrift.

Här är inte platsen att ge en sakkunnig redogörelse för allt det storslagna utvidgnings- och nydaningsarbete, som under Ljungbergs ledning oavbrutet under decennier pågick inom Bergslaget. Ett begrepp om dess omfattning får man, då man hör, att järntillverkningen, som före Ljungbergs tid (1875) utgjorde 15,392 ton pr år, redan 1900 sprungit upp till 47,249 ton samt år 1913 utgjorde 95,227 ton. Försäljnings-beloppet var 1875 911.907 kr., år 1900 8.105,273 kr. och 1913 12,747,026 kr. En motsvarande utveckling ägde rum inom bolagets trähantering. Bolagets försågning utgjorde 1875 20,332 standard men år 1890 37,337 standard. Cellulosa- och papperstillverkning upptogs även av Ljungberg, och år 1913 uppgick tillverkningen av trämassa till 36,618 ton och av tryckpapper till 41,369 ton. Ljungberg arbetade även för att tillförsäkra bolaget ökade tillgångar av skog, gruvor och vattenkraft. De betydelsefulla inköpen avsågo andelar i Grängesbergs malmfält. Ljungberg såg långt in i framtiden ,han var en föregångsman på alla områden, en fullt modern industriledare. Även försäljningsorganisationen utvecklade han genom att inrätta kontor i London, Hamburg och Paris.

*

Hela detta väldiga nydaningsarbete skred framåt steg för steg. Sten lades till sten, och Ljungberg var alltid noga med att tillse, att grunden från början var stabil. Han byggde inte sitt verk på skuldsättningens lösa sand. Bolagets skulder voro 1898 mindre än 1875, då Ljungberg övertog ledningen. Alla nyanläggningar och inköp under dessa 23 år, varigenom bolagets disponibla årsvinst ökats från 316,396 kr. till 2,944,640 kr., genomfördes alltså med bolagets egna förtjänta medel.

Nervös brådska och oro voro Ljungberg främmande. Det vilade lugn över den kraftigt byggda, högväxta gestalten, ett lugn som ingen kunde rubba. Men trots detta var han ytterligt verksam och tog vara på varje minut under dagen. Han sade själv:

— Man säger, att tid är penningar, men tid är mer än penningar, ty förlorade penningar kan man återvinna men aldrig den tid man låtit gå förlorad.

Naturligtvis togs hans enastående kraft och förmåga i anspråk för allmänna värv. Han var medlem av järnvägstaxekommittén o. av kommittén för folkundervisningens ordnande samt var en av underhandlarna om handelstraktater med Tyskland åren 1906 och 1911. Vid ett tillfälle ingrep han t. o. m. i de politiska förhållandena. Det var 1908, då han genom sina engelska förbindelser fick den engelska pressen att inskrida mot ryssarnas planer på att befästa Åland. Mjölnarpojken bedrev storpolitik på egen hand och gjorde därmed sitt land en stor tjänst.

*

I Nationalekonomiska föreningens diskussioner om tidens ekonomiska och industriella problem deltog Ljungberg på senare år — då hans självpålagda isolering något brutits — ofta med tungt vägande och uppmärksammade inlägg. Självständig till hela sin läggning hade han en självständig uppfattning om samhällsförhållandena. Av särskilt intresse voro hans åsikter beträffande den mänskliga arbetskraftens betydelse för samhället och utvecklingen.

Produktivt arbete var den enda säkra möjligheten till höjande av allmänna välståndet, sade han. Landets största tillgång låg i folkets arbetskraft. Av största betydelse var därför, att denna arbetskraft höjdes. Om arbetskraften höjdes, skulle arbetet gå lättare, arbetsglädje skulle inträda i stället för tröttande arbetsslut o. med den ökade arbetsintensiteten skulle följa en naturlig höjning av arbetsförtjänsten. Ljungberg var ingalunda en motståndare till högre avlöning för arbetarna; tvärtom, han önskade på allt sätt höja deras levnadsstandard för att därigenom öka deras arbetsintensitet.

Då vår nationalförmögenhet egentligen — enligt Ljungberg utgjordes av folkets arbetskraft, borde man på allt sätt söka höja denna arbetskraft. Staten borde därför se till, att ungdomen utrustades på ett sådant sätt, att den bleve väl förberedd för sin blivande livsuppgift. Våra folkskolor fyllde i detta avseende alls icke måttet; det borde omorganiseras i mera praktisk riktning.

Ljungberg drog sig icke för att praktiskt omsätta sina idéer inom det fält, där han var herre. Vid 1896 årsbolagsstämma beslöts, att 125,000 kr. skulle avsättas till en fond för upprättandet av en teknisk skola vid Domnarvet, där kostnadsfri undervisning skulle meddelas åt de av arbetarnas barn, vilka genom flit och gott uppförande gjort sig förtjänta därav och som visade anlag för något praktiskt yrke. Han tänkte ju då närmast på pojkarna, men flickorna blevo icke lottlösa. Han och hans maka upprättade husmoderskolor vid Skutskär och Domnarvet samt en lanthushållsskola i Snöå, vilka finansierades med stora poster aktier från Bergslaget. Belopp lades till belopp, och nu äger det av Ljungberg bildade skolbolaget, som omfattar alla hans skolor, icke mindre än 30,000 aktier a 100 kr. Härutöver anslog Ljungberg stora belopp till förmån för Bergslaget, dess tjänstemän och arbetare. Ljungbergs förmögenhet, som kommit från Bergslaget, återgick till Bergslaget.

Efter en sällsport intensiv och lyckosam arbetsdag lade Ljungberg den 5 april 1915 för alltid sitt huvud till vila. Världskriget rasade, slukande varje dag tiotusentals människor. Men denne ende mans bortgång väckte i vidaste kretsar inom vårt land förstämning, och de vackraste och mest erkännsamma ord talades eller skrevos om den hädangångnes storslagna livsverk. Bergslagets styrelse vittnade, att bolaget hade honom att "tacka för sin omdaning från en föga givande affär till ett av vårt lands mangsidigaste och framgångsrikaste industriföretag." Sannast tolkades kanske Ljungbergs gärning i de ord, som prästen fällde vid bären:

"Vad den hädangångne var i sin samtid och skall förbliva för eftervärlden, det blev han genom sitt arbete. Hans pliktkänsla i arbetet, hans arbetsintensitet och hans arbetsglädje gjorde den lärdfrie, enkle mannen till ett föredöme icke blott för de tusen, som arbetade under honom, utan för oss alla. Hela hans liv var en storslagen hymn till arbetets ära."

Harry Kolare.

Generalfältläkare Bauer avgår.

Stockholm den 17 nov. — Generalfältläkaren Fritz Bauer, som uppnått pensionsåldern, avgår fr. sin befattning i höst. Han medföljer motorfartyget Kungsholm på dess Västindieturer, såsom fartygsläkare.

Minskad nettovinst från statskassorna.

Stockholm den 16 nov. — Domänstyrelsen räknar med åtta millioners nettovinst 1931 från statskogarna mot 13,25 millioner kronor 1929.